

Anja Ivec

Konservatorij za glasbo in balet Maribor

GLASBENA REVIJA KOT UČILO: *MLADA SLOGA*, GLASILO GLASBENE ŠOLE SLOGA V LJUBLJANI

Izvirni znanstveni članek / Original Research Paper

Izvleček

Mlada Sloga je bilo glasilo glasbene šole Narodno železničarskega glasbenega društva Sloga v Ljubljani, ki je izhajalo od septembra 1938 do novembra 1943 v založbi društva. Skupno je izšlo šest letnikov. Glasilo je ves čas izhajalo pod idejnim vodstvom in uredništvom Heriberta Svetela (1895–1962), ki je tudi avtor večine prispevkov. Po vsebini je obsegalo od glasbenih strokovnih in poljudnih do zabavnih vsebin. Prispevki so obravnavali aktualne probleme glasbenega sveta, glasbeno teorijo in instrumentacijo, slovensko in tujo glasbeno zgodovino ter pri učencih spodbujali nadgradnjo že pridobljenega znanja ali usvajanje novega. V glasilu so tudi poročila o delovanju glasbene šole Sloga. Glasilo je redek in zanimiv primer učila glasbene šole, ki skozi široko bero prispevkov pripomore učencem k usvajanju spretnosti in znanj.

Ključne besede: glasbena revija, učilo, Heribert Svetel, Narodno železničarsko glasbeno društvo Sloga, glasbena šola.

Abstract

Music Magazine as a Teaching Aid: *Mlada Sloga*, Publication of the Sloga Music School in Ljubljana

Mlada Sloga was a publication of the Music School of the Sloga National Railway Music Society published from September 1938 to November 1943 in the Society's publishing house. Altogether, it was published six years, from two to six issues per school year. The publication was the idea of Heribert Svetel (1895–1962), who was also the editor and author of most articles. The publication included professional music articles as well as more popular and entertaining topics. The article dealt with the questions concerning music in general, music theory, instrumentation, the Slovenian and foreign history of music with the purpose of encouraging the development of the students' knowledge. The publication also includes reports about the work of the Sloga Music School. It is a rare and interesting example of a music school teaching aid, which, through its wide collection of articles, helps children gain skills and knowledge.

Keywords: music magazine, teaching aid, Heribert Svetel, National Railway Music Society Sloga, music school.

Uvod

Mlada Sloga je bilo glasilo glasbene šole Sloga Ljubljana, ki jo je od septembra 1938 do novembra 1943 izdajalo Narodno železničarsko glasbeno društvo. Bila je tesno povezano s Sloginim ravnateljem, Heribertom Svetelom (1895–1962), ki je bil njen urednik in idejni vodja ter tudi avtor večine prispevkov. Po osnovni izobrazbi je bil diplomirani pravnik in je deloval v uradniški službi pri ljubljanskih mestnih oblasteh, po drugi strani pa je bil glasbenik širokega obzorja. V rodni Ljubljani je pridobil glasbeno izobrazbo na šoli

Glasbene matice,¹ kasneje pa se je v instrumentalni igri (klavir, violina in orgle) ter teoretičnih predmetih zasebno izpopolnjeval pri Antonu Lajovicu in Karlu Bervarju.² V glasbeno zgodovino se je sprva zapisal kot društveni glasbenik, saj ga je že v mladih letih pomembno zaznamovalo delovanje v več ljubljanskih pevskih društvih. Globlje umetniške sledi je pustil v ljubljanskem pevskem društvu Slavec, kjer je med letoma 1920 in 1922 kot zborovodja³ in poustvarjalec požel obetajoče kritike.⁴ V tem času se je proslavil še kot odličen pianist, koncertni spremljevalec in izviren improvizator. Leto 1926 predstavlja v njegovem življenju pomemben mejnik, saj so ga angažirali kot korepetitorja in pomožnega dirigenta v ljubljanski Operi,⁵ hkrati pa je na priporočilo Mateja Hubada prevzel mesto zborovodje Narodnega železničarskega glasbenega društva Sloga. V Slogi je bil vsestransko aktiven do leta 1946, ko je sprejel povabilo mariborske opere, ki se je po vojni na novo formirala. V štajerski prestolnici se je popolnoma zapisal glasbi in prešel od društvenega v profesionalnega glasbenika. Mariborski milje je pomembno zaznamoval s svojim dirigentskim delom v SNG Maribor ter s pedagoškim udejstvovanjem na tedanji Srednji glasbeni šoli, kjer je od leta 1947 do 1952 poučeval zgodovino glasbe, solfeggio in klavir.⁶ Ob vsem tem je manj znano njegovo delovanje na področju organizacije društvenega glasbenega šolstva ter publicistike, zlasti v času med obema vojnama in med drugo svetovno vojno v Ljubljani.

Pomanjkanje učil glasbenega pouka in vzroki za izdajo glasila

Učila že od nekdaj predstavljajo pomemben element izobraževanja. Skozi čas so jih obravnavali mnogi avtorji, kar se med drugim kaže v številnih definicijah in opredelitvah pojma. Večini je skupno mnenje, da predstavljajo vir novih informacij, ki jih učenci pridobivajo pod učiteljevim vodstvom ali samostojno. Med učila uvrščamo vsa sredstva ali predmete, preko katerih učenci usvajajo znanje. Najpogostejša so t. i. tekstualna učila, med katera sodijo učbeniki, priročniki, delovni zvezki, učni listi, časopisi, revije, leksikoni idr.⁷

V času med obema vojnama so učitelji glasbenega pouka uporabljali literaturo, ki je vsebovala zgolj osnovne teoretične zakonitosti in pevske primere.⁸ Medtem so se v večjih izobraževalnih središčih (npr. Dunaj, Praga) razvijali modernejši pristopi za poučevanje glasbe. Do kakšne mere se je Svetel med študijem prava v Pragi seznanil s tovrstnimi spoznanji, ni znano, predvidevamo pa, da ga je kot dobro podkovanega glasbenika to področje zanimalo. Kot kaže njegova delovna vnema, se je zavedal dejstva, da je na domačih tleh primanjkovalo ustrezne didaktične literature oziroma učil, ki bi ponujali

1 *Izvestje »Glasbene Matice«* v Ljubljani o 37. društvenem letu 1908/9, Ljubljana: Glasbena matica, 1909, str. 29.

2 Heribert Svetel je kratko avtobiografijo spisal leta 1936 za radijsko oddajo z naslovom *Skladateljska ura Heriberta Svetla*. NUK, Glasbena zbirka, mapa Heribert Svetel.

3 Svetel v pismu Ludviku Zepiču (19. 9. 1958). NUK, Glasbena zbirka, mapa Heribert Svetel.

4 Emil Adamič, »Koncert Pevskega društva Slavec.« V: *Slovenski narod*, 3. december 1920, let. 53, št. 277, str. 3; P. V., »Iz Rogaške Slatine.« V: *Slovenski narod*, 2. avgust 1921, let. 54, št. 170, str. 3. Polno ime avtorja neznano.

5 *Gledališki list*. Opera (1929/1930), let. 9, št. 4.

http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-L4AS00IJ (dostopno 22. 10. 2019)

6 Manica Špendal, *Iz mariborske glasbene zgodovine* (Maribor: Obzorja, 2000), str. 293.

7 Karel Podhostnik, *Didaktika* (Ljubljana: Pedagoška akademija, 1981), str. 198.

8 Lučka Winkler Kuret, *Zdaj je nauka zlati čas* (Nova Gorica: Educa, 2006), str. 155–159.

sodobnejše in celovite pristope pri poučevanju glasbe. Poleg tega se je zanimal za publicistiko in zagotovo se je med krajšim bivanjem v Pragi oziral tudi za revijalnim glasbenim tiskom. Na domačih tleh je dobro poznal tedaj aktualne glasbene revije, kot so *Cerkveni glasbenik* (1878–1945; 1976–),⁹ *Pevec* (1921–1937), *Zbori* (1925–1934) in *Nova muzika* (1928–1929), saj je v okviru njegove široke glasbene aktivnosti v večini omenjenih revij objavljaj razne strokovne članke. Revijo *Pevec* je tudi sooblikoval od leta 1923, ko so ga izvolili za člana odbora artističnega odseka.¹⁰ Pridobljene izkušnje je nadaljeval in nadgrajeval kot urednik uvodoma omenjenega glasila *Mlada Sloga*. V prvi številki uvodnika Mlade Sloge je urednik Heribert Svetel pojasnil njen namen in pomen ter zapisal: »Prinašala bo poleg poročil o gibanju šole, o izpitih, uspehih, šolskih in društvenih prireditvah zlasti članke iz splošne in domače glasbene zgodovine, teorije, nauka o inštrumentih, glasbene literature in pedagogike. Skratka, obravnavala bo v kratkih člankih glasbeno vedo. Časopis bo mnogokrat nadomestoval učno knjigo in bo skušal vsestransko razširiti glasbeno obzorje Sloginega gojenca.«¹¹

Mlada Sloga (1938–1943)

Narodno železničarsko glasbeno društvo Sloga je bilo ustanovljeno 19. oktobra 1924 v Ljubljani, ko so na pobudo domačih, nacionalno zavednih in revolucionarno usmerjenih železničarjev preimenovali tedanje »Udruženje jugoslovanskih železničarjev in brodarjev«. Ustanovitev Sloge je pomenila vrhunec glasbenega in družabnega življenja železničarjev. Društvo je od ustanovitve dalje imelo pevski odsek in godbeni odsek z godbo na pihala in orkestralno sekcijo,¹² leta 1926 je ustanovilo še šolski odsek.¹³ Glasbena šola se je kmalu izkazala kot nepogrešljivi člen v društvu, saj je nudila raznoliko glasbeno udejstvovanje in vzgojo za slovenske železničarje, njihove otroke ter otroke drugih delavcev za zgolj simbolično učnino za pouk inštrumentov,¹⁴ medtem ko je pouk glasbene teorije potekal brezplačno. Gojenci, ki so izhajali iz revnejših družin, pa so imeli nižjo učnino ali so bili celo oproščeni plačila. Ti so tako dobili možnost vstopa v svet glasbe, ki bi jim sicer bil onemogočen zaradi visokih šolnin na drugih glasbenih šolah v prestolnici (npr. Glasbeni matici). Organiziranje javnih koncertnih prireditev, gojenje inštrumentalne glasbe, spodbujanje pouka pihal in trobil ter izdajanje glasbenega glasila *Mlada Sloga* so bili najpomembnejši cilji, ki si jih je zadalo kulturno društvo.

9 Revija je izhajala do leta 1945, nato je imela prekinitve izdaje. Vnovič je začela izhajati leta 1976 in izhaja še danes.

10 Avtor neznan, »Iz seje art. odseka«. V: *Pevec*, let. 3, št. 9/12, 1923, ur. F. Kimovec, str. 42.

11 Heribert Svetel v uvodniku *Mlade Sloge*, glasilo glasbene šole Narodnega železničarskega glasbenega društva, let. 1, št. 1, september 1938, str. 1.

12 Simon Danev, »Poročilo tajnika«. V: *Sloga 1919–1929*, Ob desetletnici in k V. rednemu občnemu zboru, 1929, str. 24.

13 Peter Bitenc, »Ustanovitev glasbene šole Sloga«. V: *35 let SKUD Tine Rožanc, 1920–1955*, str. 14–17.

14 Učni prispevek Sloge je bil za več kot polovico nižji kakor na drugih tovrstnih glasbenih šolah. Ta je znašala med 35 dinarji za pouk godal, pihal in trobil ter 40 dinarji za pouk klavirja na mesec. Poleg učnine so gojenci morali plačati še 5 dinarjev vpisnine na leto. Za primerjavo navajam stroškovnik za primerljivi šoli – učnina šole Glasbene matice je 1. l. 1926 za posameznega učenca za pouk klavirja in violine znašala 75 dinarjev na mesec, k temu pa so morali prišteti še 25 dinarjev za pouk teoretičnih predmetov (teorija glasbe, harmonija, kontrapunkt). Na Orglarski šoli je v šolskem letu 1925/26 učnina za posameznega učenca za 1. leto učenja znašala 50 dinarjev na mesec, od 2. leta dalje pa 60 dinarjev na mesec. Učenci, ki so vadili na šolskih inštrumentih, so morali poravnati še vadnino, ki je znašala 10 dinarjev na mesec.

Glasilo je začelo izhajati septembra leta 1938, zadnja številka pa je izšla v novembru leta 1943. Skupno je izšlo šest letnikov, število izdanih številka pa je variiralo od minimalno dveh do največ šest izdanih v posameznem šolskem letu. Sprva je bila mišljena kot dvomesečnik,¹⁵ a prvotnega koncepta najbrž zaradi težkih finančnih razmer in splošnega pomanjkanja v času pred bližajočo se drugo svetovno vojno niso mogli realizirati. Od nastanka do zadnje številke jo je urejal in vodil ravnatelj, Heribert Svetel, izdajalo in zalagalo pa Narodno železničarsko glasbeno društvo Sloga. Glasilo je tiskala Tiskarna Jereb Franjo v Ljubljani. Glasilo naj bi bilo cenovno dostopno (vsak izvod po 2 dinarja),¹⁶ prva številka je bila brezplačna za vse učence glasbene šole.

Že uvodna številka (1. september 1938) prinaša premišljeno uredniško zasnovo, ki vsebinsko obravnava aktualno problematiko glasbenega sveta. Svetel ob tem še posebej osvetljuje vzgojno funkcijo glasbene umetnosti ter poudarja pomen osebne rasti s pomočjo glasbe, ki hkrati bogati posameznikovo življenje, ko pravi: »Če tudi smo revni, bodimo bogati v duhu in naša revščina bo lažja«. ¹⁷ Nadalje se loteva glasbene teorije od osnovnih prvin, ritma, ključev do intervalov in lestvic ter razlage glasbenoteoretskih pojmov. Razlaga podkrepi še z notnimi zgledi.

Slika 1: Razlaga c-ključev

Vir: *Mlada Sloga*, let. 3, št. 1, oktober 1940, str. 5.

Slika 2: Okraski v glasbi

Vzgleđ 9. a) v počasni meri Adagio b) v srednje hitri meri. Moderato c) v hitri meri Presto

pisava

izvedba

The image shows three variations of the same musical phrase for 'pisava'. Each variation is shown on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The first variation is labeled 'a) v počasni meri Adagio' and features a slow, wide interval. The second variation is labeled 'b) v srednje hitri meri. Moderato' and features a medium tempo with a similar interval. The third variation is labeled 'c) v hitri meri Presto' and features a fast tempo with a similar interval. Below each variation, there is a line of notes labeled 'izvedba' (performance), which shows a more complex rhythmic pattern.

Vir: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 3/4, januar, marec 1943, str. 15.

¹⁵ *Mlada Sloga*, let. 1, št. 1, 1938 do let. 6, št. 1/2, 1943, ur. H. Svetel. NUK, Ljubljana.

¹⁶ Heribert Svetel v uvodniku *Mlade Sloge*, glasilu glasbene šole Narodnega železničarskega glasbenega društva, let. 1, št. 1, september 1938, str. 1.

¹⁷ Heribert Svetel v *Mlada Sloga*, let. 1, št. 1, september 1938, str. 4.

Osnove glasbenega jezika je v nadaljevanju nadgradil s prispevki, ki obravnavajo posamezna glasbila različnih inštrumentalnih skupin. Beremo lahko o razvoju, ustroju in pomenu klavirja,¹⁸ o klavirskem pouku Carla Czernyja¹⁹ ter o gibih roke v klavirski igri,²⁰ kjer Svetel kot učitelj klavirja podaja nasvete o kulturi udarca in o možnostih izboljšanja izvajalske tehnike. Klavir je bil tudi sicer najbolj priljubljeno in najbolj razširjeno glasbilo na Slogini šoli. Veliko več pozornosti je bilo usmerjene na pihala in trobila, saj so s tem želeli vzbuditi zanimanje za učenje tovrstnih inštrumentov, ki jih je zmeraj primanjkovalo v godbi na pihala ali v orkestru. V posebej velike in odmevne dogodke so namreč pritegnili najboljše gojence glasbene šole. Kapelnik Heribert Svetel je tovrstne koncertne dogodke uvodoma pospremil še z nagovorom, kjer je podal nekatere splošne misli in nasvete o gojitvi študija pihal in trobil. Bil je eden redkih pri nas, ki je uspel organizirati in uspešno voditi pouk pihal in trobil, s čimer je vplival na višji nivo godbenega igranja društva.

Nadalje so prispevki o slovenski in tuji glasbeni zgodovini, usklajeni z začrtano uredniško vizijo. Svetel se je živo zavzemal za domačo glasbeno ustvarjalnost in tako pri učencih razvijal zavest o pomenu ohranjanja narodove samobitnosti, o čemer pravi: »Ako služimo umetnosti, se ne strašimo žrtev, ne stojimo brezbrizno ob strani kulturnega prizadevanja drugih, marveč se zavedajmo, da smo člani tistega udejstvovanja, ki tvori v svoji skupnosti narodno kulturo.«²¹ Že v uvodni številki beremo o Gallusu²² in novi komorni skladbi Saše Šantla (1883–1945),²³ čigar glasbeni portret²⁴ je sledil v naslednji številki. Predstavljeni so še drugi slovenski skladatelji aktualnega časa, med njimi Emil Hochreiter (1871–1938),²⁵ Emil Adamič (1877–1936),²⁶ Anton Lajovic (1878–1960)²⁷ in nekrolog dr. Gojmirju Kreku (1875–1942).²⁸ Ob domači glasbeni dediščini je gojence seznanjal z evropsko glasbeno zapuščino. Med predstavljenimi skladatelji sta baročna mojstra, Antonio Vivaldi (1678–1741)²⁹ in Jean Philippe Rameau (1683–1764),³⁰ oče klavirske glasbe, Muzio Clementi (1752–1832),³¹ virtuoz – violinist, Giovanni Battista Viotti (1755–1824)³², in pianist, Carl Czerny (1791–1857).³³ Opombe drobnega teksta prinašajo

18 Heribert Svetel, »Razvoj, ustroj in pomen klavirja.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 2, november 1939, str. 9.

19 Carl Czerny, »Pisma o klavirskem pouku Carla Czernyja«, prev. Heribert Svetel. V: *Mlada Sloga*, let. 4, št. 3, marec 1942, str. 23–24.

20 Heribert Svetel, »Nekaj o gibih roke v klavirski igri.« V: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 1/2, september, november 1942, str. 4–7; let. 5, št. 3/4, januar, marec 1943, str. 17–20.

21 Iz poročila zborovodja in kapelnika H. Svetela. V: *Narodno železničarsko glasbeno društvo Sloga 1919–1929*, str. 27. Ljubljana: Jugoslovanska Tiskarna, 1929.

22 Heribert Svetel, »Gallus.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 1, september 1938, str. 4–5.

23 Heribert Svetel, »Saša Šantel – klavirski trio.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 1, september 1938, str. 6.

24 Heribert Svetel, »Saša Šantel – slovenski skladatelj.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 3, februar 1939, str. 19–20.

25 Heriber Svetel, »Slovenski skladatelj.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 3, februar 1939, str. 23.

26 Prav tam.

27 Prav tam.

28 Heriber Svetel, »Dr. Gojmir Krek.« V: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 1/2, september, november 1943, str. 12.

29 Heribert Svetel, »Antonio Vivaldi – skladatelj koncertov za gosli.« V: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 1/2, september, november 1942, str. 3–4.

30 Heribert Svetel, »Jean Philippe Rameau.« V: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 1/2, september, november 1942, str. 8–9.

31 Heribert Svetel, »Muzio Clementi.« V: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 3/4, januar, marec 1943, str. 17.

32 Heribert Svetel, »Giovanni Battista Viotti.« V: *Mlada Sloga*, let. 6, št. 1/2, september, november 1943, str. 8–9.

33 Heribert Svetel, »Karol Czerny: Pisma o klavirskem pouku (četrtro pismo).« V: *Mlada Sloga*, let. 4, št. 3, marec 1942, str. 23.

prispevke o Carlu Philippu Emanuelu Bachu (1714–1788)³⁴, Wolfgangu Amadeusu Mozartu (1756–1791),³⁵ Frédéricu Chopinu (1810–1849)³⁶ in Franzu Lisztu (1811–1886).³⁷ Pomembno mesto zavzemajo tudi češki glasbeniki,³⁸ kar ne preseneča. Svetel, ki je v Pragi študiral pravo in čigar žena je bila češkega rodu, je gojil odkrite simpatije do Čehov in njihove glasbene kulture. O tem pričajo tudi koncerti, kjer so pod Svetelovo taktirko odzvanjala dela čeških avtorjev,³⁹ in javne produkcije glasbene šole Sloga.⁴⁰

Raznolik vsebinski nabor so dopolnila poglavja, ki vabijo učence k aktivnemu sodelovanju s prispevki, predvsem rubrika »*Gojenci vprašujejo – Mlada Sloga odgovarja*«. Uredništvo je z rubriko mlade bralce spodbujalo k dopisovanju oziroma k lastni besedni ustvarjalnosti. Svetel je v vlogi urednika takole nagovoril bralce: »Slogini gojenci morejo stavljati 'Mladi Slogi' vprašanja o glasbenih stvareh, ki jim niso jasne. Marsikaterega bo zanimalo kako vprašanje [...], mnogokrat ni časa staviti taka vprašanja pri pouku, in tudi na nje odgovarjati radi pomanjkanja časa [...] 'Mlada Sloga' bo priobčila vsa vprašanja, ki jih bo prijela, in hkrati tudi odgovore. Gojenec, ki želi odgovor na kako vprašanje, naj ga jasno in čitljivo napiše ter vrže v nabiralnik pred šolsko pisarno. Ako se noče podpisati, more podpis tudi izpustiti.«⁴¹ Z objavami pisem gojencev je uredništvo, ki je bilo hkrati vodstvo šole, vzpostavilo vezi z učenci, mnogokrat pa razkrilo še njihovo zanimanje in znanje. Rubrika sprva ni zaživela, zato se je uredništvo odločilo učence spodbuditi z objavo nagradnega vprašanja ter dodalo, da bo »najboljši in najizčrnejši odgovor nagrajen z zvezkom primernih skladb.«⁴² Sčasoma so učenci le uvideli prednosti tovrstnega pridobivanja informacij in znanj. Glasilo je učence še spodbujalo k sodelovanju v zabavnih sestavkih (ugankah, križankah, dovtipih), ki so ga poimenovali »*Kotiček za naše male*«.

34 Heribert Svetel, »Tempo rubato.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 2, november 1938, str. 16.

35 Prav tam.

36 Prav tam.

37 Prav tam.

38 *Mlada Sloga*, let. 1, št. 4, maj 1939, str. 28–32.

39 15. septembra 1938 je v paviljonu parka Zvezda Sloga s Svetelom na čelu priredila koncert z izbranim programom čeških glasbenih ustvarjalcev pod okriljem Tujsko prometnega odseka mestne občine ljubljanske, s katerim je ostro obsojala početje nemških nacistov in italijanskih fašistov v okupiranih ozemljih. Svetela je po koncertu doletela globa zaradi motenja javnega reda.

40 Koncertni večer češke in slovenske glasbe, ki ga je glasbena šola Sloga priredila 22. maja 1939. Gojenci so izvajali češke narodne napeve, skladbe Antonína Dvořáka, Viteslava Nováka, Jana Procházke, Bohuslava Jiráka in drugih.

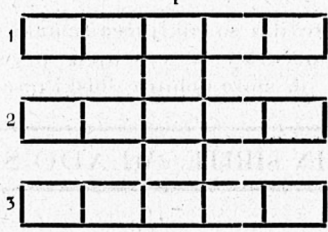
41 Heribert Svetel, »Gojenci vprašujejo, »Mlada Sloga« odgovarja.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 1, september 1938, str. 5.

42 Heribert Svetel, »Gojenci vprašujejo – »Mlada Sloga« odgovarja.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 3, februar 1939, str. 24.

Slika 3: Primer križank v rubriki »Kotiček za naše male«

2. Križanke.

1

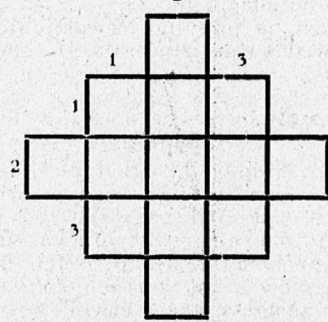
Vodoravno:

1. izraz za melodično glasbeno snov
2. slavni slovenski skladatelj
3. znano slovensko glasbeno društvo

Navpično:

1. izraz za gotovo brzino mahov.

2

Vodoravno in navpično:

1. del trompete francoske izdelave
2. znana romanska opera
3. naziv glasu v muziki

Vir: *Mlada Sloga*, let. 2, št. 2/3, november, januar 1940, str. 19–20.

Uredniška vizija Svetela je bila širše zastavljena in ni bila omejena le na glasbena področja. V *Mladi Slogi* so našli zatočišče idejno-vzgojni pregovori in nauki znanih umetnikov, npr. Marija Kogoja (1892–1956), Johanna Wolfganga von Goetheja (1749–1832), nekaj pa je tudi Svetelovih. Bil je znan po tem, da je nauke ovijal v reke, o čemer pričajo prispevki v mnogih tedanjih tiskih.⁴³ Glasilo se loteva pomembnih vprašanj in načjenja teme o tem, čemu glasbeno izobraževanje otrok in kako se odločiti oziroma izbrati inštrument ter podaja druge praktične napotke, s katerimi se srečujejo učenci in

⁴³ Heribert Svetel, »Glasba in železničar«. V: *Zadružni koledar*, Ljubljana, 1933, str. 135–144.

starši. Učencem namenja prispevke s priporočili o vadenju, ravnanju in negi inštrumentov, posebno pihal, ter o pripravi in vedenju na nastopih, kar naj bi mladim glasbenikom pripomoglo h kvaliteti glasbenega udejstvovanja.⁴⁴

Kot avtorji člankov se poleg urednika Svetela predstavljajo še nekateri učitelji glasbene šole Sloga, med njimi Peter Bitenc (1903–?) kot avtor članka o fiziologiji petja in o pihalih. Prispevek je izšel v več delih oziroma nadaljevanjih in predstavlja povzetek njegovega predavanja na Slogini šoli.⁴⁵ Bil je eden izmed ustanovnih članov Narodnega železničarskega glasbenega društva Sloga, njegov učitelj glasbene teorije ter vodja otroškega in mladinskega zborov. Bil je oče Janeza Bitenca (1925–2005), avtorja številnih otroških pesmi in glasbenih pravljic, ki so postale stalni repertoar otroških pevskih zborov. Peter Bitenc je bil več violinist, ki se je glasbeno izraževal na ljubljanskem konservatoriju,⁴⁶ a glasbenega šolanja ni zaključil, saj si njegova družina tega ni mogla privoščiti.⁴⁷ Zaposlil se je na železniški direkciji in sočasno deloval kot pedagog na glasbeni šoli društva Sloga.⁴⁸ Pianistka in klavirska pedagoginja Irma Hladnik (1897–1978) je v glasilu objavila članek z naslovom *Nekaj odlomkov iz češke glasbe*.⁴⁹ Glasbeno izobrazbo si je pridobila v Pragi, kar ji je bilo omogočeno kot potomki znane družine pivovarnarjev in gostilničarjev Mayr. Na tujem se je izobrazil tudi Slogin učitelj kitare, Stanko Prek (1915–1999). Na Državni akademiji za glasbeno umetnost v Münchnu je leta 1941 diplomiral iz kitare, med drugo svetovno vojno je v Ljubljani na Glasbeni akademiji študiral kompozicijo in leta 1944 diplomiral pri Lucijanu Mariji Škerjancu. Velja za pionirja klasične kitare na Slovenskem, s katero je koncertiral doma in v tujini. Svojo široko predanost glasbi je izkazoval še s pisanjem didaktičnih zbirk za pouk kitare in člankov, ki se navezujejo na področje kitarske igre.⁵⁰ V *Mladi Slogi* beremo njegov prispevek *Kitara in lutnja*⁵¹ ter *Dobra glasba – najboljši vzgojitelj*.⁵² Dirigent, inštrumentalist in skladatelj, Filip Bernard (1896–1984), poklicno železostrugar, se je glasbeno šolal na ljubljanskem konservatoriju.⁵³ S pedagoškim delom je pričel kot učitelj pihal na šoli Glasbene matice na Ptujju (1931–1936)⁵⁴ in med letoma 1938 in 1940 poučeval flavto na društveni glasbeni šoli Sloga v Ljubljani. Pedagoški poklic je nato opustil in med vojno deloval kot flavtist orkestra ljubljanske Opere. Leta 1945 je v Mariboru sodeloval pri ustanovitvi Slovenskega narodnega gledališča oziroma Opere, leta 1948 pa se je vrnil v Ljubljano ter deloval v Slovenski filharmoniji, kot dirigent pa v radijskem orkestru (do 1951).⁵⁵ Filip Bernard je s člankom v šolskem glasilu ozaveščal

44 Heribert Svetel, »Deset zapovedi za gojence, kadar nastopajo.« V: *Mlada Sloga*, let. 2, št. 1, september 1939, str. 8.

45 Predavanje je bilo 3. aprila 1938 v prostorih glasbene šole Sloga. V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 3, februar 1939, str. 20–22.

46 Darja Koter, »Bitenc, Janez (1925–2005).« *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1018510/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (dostopno 25. 10. 2019).

47 Janez Bitenc, *Nona, spomini na otroška leta* (Ljubljana: Sanje, 2003), str. 16.

48 Peter Bitenc je naveden kot ravnatelj Glasbene šole Kamnik med letoma 1952 in 1956.

49 *Mlada Sloga*, let. 1, št. 4, maj 1939, str. 28–32.

50 »Stanko Prek.« <https://alchetron.com/Stanko-Prek> (dostopno 24. 10. 2019).

51 Stanko Prek, »Kitara in lutnja.« V: *Mlada Sloga*, let. 3, št. 4/5, april, junij 1941, str. 28–29.

52 Stanko Prek, »Dobra glasba najboljši vzgojitelj.« V: *Mlada Sloga*, let. 5, št. 5/6, maj, junij 1943, str. 25–27.

53 »Filip Bernard.« <http://www.gorenjci.si/osebe/bernard-filip/105/> (dostopno 26. 10. 2019).

54 »Filip Bernard.« <http://sigic.nuk.uni-lj.si/?mod=search&action=avtor&id=267> (dostopno 26. 10. 2019).

55 »Filip Bernard.« <http://www.gorenjci.si/osebe/bernard-filip/105/> (dostopno 26. 10. 2019).

mlade pihalce o vzdrževanju in higieni pihalnih inštrumentov.⁵⁶ Mihael Rožanc (1885–1971) sicer ni bil učitelj v Slogini glasbeni šoli, vendar je bil z njo povezan kot uslužbenec železnice, kjer je opravljal razne funkcije. V *Mlado Slogo* je prispeval svoje spomine na lastno glasbeno pot, kar je bilo objavljeno v rubriki *Razgovori*.⁵⁷ Glasba mu je bila blizu vse življenje, čeravno začetega šolanja na violini na ljubljanski Glasbeni matici zaradi slabih gmotnih razmer ni mogel zaključiti. Violini se je posvečal vsestransko, deloval je kot komorni in orkestrski glasbenik v Orkestralnem društvu Glasbene matice,⁵⁸ pa tudi kot skladatelj, teoretik in pedagog. Posebej živo so ga zanimala vprašanja iz metodike pouka. S člankoma *O ustroju starejših violinskih šol*⁵⁹ in *Kaj moraš vedeti o violini in loku?*⁶⁰ je svojo predanost do godalnega inštrumenta širil med mlade. V glasilu so tudi poročila o spremembah predmetnika, učiteljih in učencih, ocenjevanju, nastopih, tekmovanjih, izpitih in počitniških tečajih. Letna obvestila pojasnjujejo in predstavljajo življenjski utrip vzgojnega zavoda.

Zadnji, šesti letnik revije, je še napovedoval vpis učencev in pričetek pouka za šolsko leto 1943/44,⁶¹ nato je glasilo prenehalo izhajati. Vzrokov za to je bilo več. Težke vojne razmere so s prepletom drugih okoliščin terjale najvišji davek. Zaradi sodelovanja z osvobodilnim gibanjem so se mnogi člani Sloge znašli v ječah ali internaciji v Italiji in Nemčiji, kar je povzročilo, da je *Mladi Slogi* primanjkovalo sodelavcev. Nato sta v mesecu novembru 1943 preminila dva velika organizatorja in člana Sloge, Ludvik Avgust⁶² in Fran Zelenko.⁶³ Delo obeh je »tesno povezano s Slogino glasbeno šolo«, saj sta bila v društvu izjemno dejavna. Njuna prizadevanja po razvoju društvenih dejavnosti in glasbene šole, vključujoč glasilo *Mlada Sloga*, so obrodila sadove ter žela pozitivne kritike. V skladu s splošnim vojnim pomanjkanjem je društvo pestila še težka finančna situacija, kar je naposled privedlo do ukinitve revije v decembru 1943.

56 F. (ilip) B. (ernard), »Nekaj besed o vzdrževanju pihal.« V: *Mlada Sloga*, let. 4, št. 2, december 1941, str. 15–16.

57 Mihael Rožanc, »Razgovori.« V: *Mlada Sloga*, let. 1, št. 3, februar 1939, str. 22–23.

58 Vladimir Pfeifer, »Naši skladatelji.« V: *Zbori*, let. 7, št. 1, 1931, str. 2. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-48AKUQ4D> (dostopno 28. 10. 2019).

59 Mihael Rožanc, »O ustroju starejših violinskih šol.« V: *Mlada Sloga*, let. 3, št. 4/5, april, junij 1941, str. 29–31.

60 Mihael Rožanc, »Kaj moraš vedeti o violini in loku?« V: *Mlada Sloga*, let. 6, št. 1/2, september, oktober 1943, str. 9–12.

61 *Mlada Sloga*, let. 6, št. 1/2, september, november 1943, str. 12.

62 Avgust Ludvik (1872?1943) je bil načelnik postaje Ljubljana in prvi predsednik Narodno železničarskega glasbenega društva Sloga (izvoljen 19. oktobra 1924). Predsedoval je Slogi, ko je bila ustanovljena glasbena šola. Vir: Mirko Premelč, »Spomini starega pevca "Slogaša" ob prvi desetletnici.« V: *Narodno železničarsko glasbeno društvo Sloga 1919–1929*. Ljubljana: Jugoslovanska Tiskarna, 1929, str. 15.

63 Ing. Fran Zelenko (1888–1943) se je rodil v mariborskem okolišju. Po končanem študiju v Pragi leta 1914 se je zaposlil v tamkajšnji železniški službi. Po prevratu leta 1918 se je vrnil v Ljubljano in bil nameščen pri železnici v Jesenicah. Kmalu je napredoval do mesta vodje in bil premeščen v Ljubljano. Leta 1940, ko je bil imenovan za izrednega profesorja Tehniške fakultete za katedro železnic v Ljubljani, je delo pri železnici opustil. V Narodno železničarskem glasbenem društvu Sloga je nasledil Avgusta Ludvika kot drugi in častni predsednik. Vir: »Inž. Fran Zelenko«, *Jutro*, 30. 11. 1943, str. 3.

64 O tem: Heribert Svetel, *Mlada Sloga*, let. 6, št. 1/2, september, november 1943, str. 1.

Sklep

Ob koncu leta 1937 je Pevska zveza dokončno prenehala izdajati svoje glasilo *Pevec* (1921–1937). Odtlej je v Ljubljani izhajal le *Cerkveni glasbenik* (1878–1945) kot edina periodična glasbena publikacija. Toda ta dvomesečnik je bil omejen na prispevke s področja cerkvene glasbe in namenjen »cerkvenim pevcem in organistom«. Ob tem je bila *Mlada Sloga* tolikanj pomembnejša, saj je kljub težkim razmeram v zaostrenem ozračju pred in med 2. svetovno vojno izhajala ter prinašala aktualne prispevke iz širšega glasbenega sveta. Poglobljala in posodabljala je učno snov različnih predmetov glasbene šole ter razširjala obzorja mladih glasbenikov. Nagovarjala je mladega glasbenika, ga skušala usmerjati in tako ali drugače vzgajati ne le v glasbeni omiki, temveč tudi za življenje. Do danes ostaja redek in zanimiv primer glasila glasbene šole, ki ponuja široko bero zanimivih prispevkov s področja glasbenih ved.

Literatura

Adamič, Emil. »Koncert Pevskega društva Slavec.« *Slovenski narod*, 3. december 1920, let. 53, št. 277, str. 3.

Bernard, Filip. <http://www.gorenjci.si/osebe/bernard-filip/105/> (26. 10. 2019).

Bernard, Filip. <http://sigic.nuk.uni-lj.si/?mod=search&action=avtor&id=267> (26. 10. 2019).

Bitenc, Janez. 2003. *Nona, spomini na otroška leta*. Ljubljana: Sanje.

Cigoj Krstulović, Nataša. 2015. *Zgodovina, spomin, dediščina: Ljubljanska Glasbena matica do konca druge svetovne vojne*, Ljubljana: ZRC SAZU.

Gledališki list. Opera (1929/1930), let. 9, št. 4. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-L4AS0OIJ> (22. 10. 2019)

»Inž. Fran Zelenko«. 1943. *Jutro*, 30. november 1943, let. 23, št. 270, 3. Ime avtorja neznano.

Izvestje »Glasbene Matice« v Ljubljani o 37. društvenem letu 1908/9. Ljubljana: Glasbena Matica.

Kimovec, Franc (ur.). 1923. *Pevec*, let. 3, št. 9/12, str. 42.

Koter, Darja. 2013. »Bitenc, Janez (1925–2005).« *Slovenska biografija*. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi1018510/#novi-slovenski-biografski-leksikon> (25. 10. 2019).

Koter, Darja. 2012. *Slovenska glasba 1918–1991*. Ljubljana: Študentska založba.

Narodno železničarsko glasbeno društvo Sloga 1919–1929. 1929. Ljubljana: Jugoslovanska Tiskarna.

Pfeifer, Vladimir »Naši skladatelji.« V: *Zbori*, let. 7, št. 1, 1931, str. 2.
<http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-48AKUQ4D> (28. 10. 2019).

Pihler, Marjetka. 1963. *Heribert Svetel: osebnost in delo*. Zapuščina v zasebnem arhivu Marjete Keršič Svetel (tipkopis).

Podhostnik, Karel. 1981. *Didaktika*. Ljubljana: Pedagoška akademija.

Potočnik, Franjo. 1980. »Heribert Svetel 1895?1962, Življenje in delo.« *Slovensko narodno gledališče Maribor, Opera z baletom*, Gledališki list, sezona 1979–80, leto 34, št. 5.

P. V., »Iz Rogaške Slatine.« *Slovenski narod*, 2. avgust 1921, let. 54, št. 170, str. 3.

»Stanko Prek.« <https://alchetron.com/Stanko-Prek> (24. 10. 2019).

Svetel, Heribert. 1933. »Glasba in železničar.« *Zadružni koledar*, Ljubljana, 1933, str. 135–144.

Svetel, Heribert. 1936. »Življenjepis«. NUK, Glasbena zbirka, Ljubljana.

Svetel, Heribert. 1958. *Pismo Ludviku Zepiču*. NUK, Glasbena zbirka, Ljubljana,

Svetel, Heribert (ur.). *Mlada Sloga, 1938–1943*, vseh šest letnikov. NUK, Ljubljana.

Špendal, Manica. 2000. *Iz mariborske glasbene zgodovine*, Maribor: Obzorja.

Vidovič Miklavčič, Anka. 1980. *Slovenski železničarji pod italijansko okupacijo v Ljubljanski pokrajini 1941–1943*. Ljubljana: Tone Tomšič.

Winkler Kuret, Lučka. 2006. *Zdaj je nauka zlati čas*. Nova Gorica: Educa.

35 let SKUD Tine Rožanc, 1920–1955. 1955. Ljubljana: SKUD Tine Rožanc.

Summary

Mlada Sloga was a publication of the Music School of the Sloga National Railway Music Society published from September 1938 to November 1943 in the Society's publishing house. Altogether, it was published six years, from two to six issues per school year. The publication was the idea of Heribert Svetel (1895–1962), who was also the editor and author of most articles. Other authors were some of the teacher of the music school. The publication included professional music articles as well as more popular and entertaining topics. The article dealt with the questions concerning music in general, music theory, instrumentation, the Slovenian and foreign history of music with the purpose of encouraging the development of the students' knowledge. In addition, they looked at new works by Slovenian composers and addressed issues concerning music education. The wide array of topics was complemented by chapters encouraging students to actively participate with their own writings, such as »You Ask, Mlada Sloga Answers« (*Gojenci sprašujejo, Mlada Sloga odgovarja*) and »Young People's Corner« (*Kotiček naših malih*). The publication raises critical issues and deals with such topics as why should children get music education and how to choose an instrument as well as other practical tips for children and parents. The publication also includes reports about the work of the Sloga Music School (courses, assessment, examinations and performances). It is a rare and interesting example of a music school teaching aid, which, through its wide collection of articles, helps children gain skills and knowledge.